

LES NECESSITATS BÀSIQUES DELS INFANTS AUTISTES

Pilar Vilagut Macià

Professora de Pedagogia Terapèutica

RESUMEN

"Las necesidades básicas de los niños autistas"

Desde la practica docente y bajo una visión psicodinámica, l'autora nos acerca a la comprensión del "mundo" del autista y nos ofrece propuestas de intervenció, útils tanto en el marco de la escuela especial como ordinaria. Con ellas los alumnos favorecen su vinculació con el entorno, el re-conocimiento de sus emociones y la incorporació de nuevos aprendizajes. La confianza, la perseverancia, la firmeza, y la comprensión de que se está ante un proceso gradual son algunas de las "herramientas" que propone para promover el cambio en estos alumnos especiales.

ABSTRACT

"Basic needs of autistic children"

From a teaching and psychodynamic perspective, the author brings us closer to understanding the world of the autistic child. She offers strategies for intervention that are practical both in special and normal school settings. These strategies help the students to relate to their environment, to recognize their emotions and to incorporate new skills. Some of the "tools" that the author proposes to promote change in these special pupils are confidence, perseverance, firmness and awareness that you are faced with a gradual process.

QUINES SÓN LES NECESSITATS D'UN INFANT AUTISTA?

Aquesta és una pregunta difícil de contestar. Per que el que veiem quan estem davant d'ell i des del seu punt de vista es que no necessita res i de ningú, però alhora des del nostre ho necessita tot i de tothom.

Dic "res" perquè en el seu funcionament mental "màgic" (J. Coromines, 1991) i omnipotent, ell sòl i en sí mateix viu que ho té tot, i "ningú" per què... on són els altres ... si viu "desconnectat" del seu entorn?

Per altre banda necessita de tot *allò que el faci sentir més humà, li permeti vincular-se a la realitat que l'envolta, i el protegeixi dels perills que ignora.*

Per tant, atendre les seves necessitats es converteix en quelcom també terapèutic per a l'infant. És a dir al temps que parlem de necessitats també parlarem de metodologia.

Hem d'entendre que l'infants autistes tenen unes necessitats fonamentals i bàsiques com són: el *ser escoltats...*, *mirats...*, *tocats...* i *"parlats"...*; necessiten *d'un entorn segur i amb límits clars; d'un referent personal constant i sòlid; d'una contenció emocional i física que els permeti entendre que els passa i els ajudi a aguantar el cos si de vegades es lesionen; unes propostes de treball i activitats ajustades a les seves necessitats i possibilitats; sentir que tenim confiança en ells; que creiem en ells.*

Aquestes ens plantegen preguntes també importants: com pot ser escoltat qui no té "res" a dir? Com podem mirar qui "vol" estar sol i aïllat? Com podem tocar a qui no es deixa agafar i vol sortir fugint? Com podem confiar en qui està "desconnectat"?...

SER MIRATS. SER ESCOLTATS. SER TOCATS. SER PARLATS

A partir d'aquest "mirar" del seu mestre, pot començar a percebre's i a l'hora a sentir la companyia.

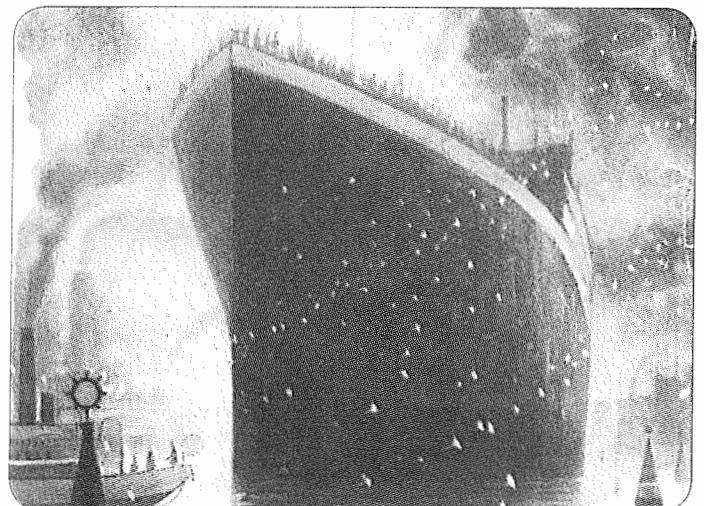
Quan els mirem, els fem sentir la seva forma, el seu cos, els seus límits. La nostra mirada els pot acaronar, "embolicar" i fer-

los sentir segurs i protegits. Quan estem treballant a la classe amb un d'ells i hem d'allunyar-nos d'un altre, li expliquem "... *no estic al teu costat, ... però t'estic mirant i això et pot ajudar a esperar una mica i a sentir-te acompanyat*".

Però també veiem com de vegades la rebutja i la pot viure com alguna cosa que li fa mal o insuportable. Veiem com quan ens posem davant d'ells es giren i ens donen l'esquena; abaixen el cap o es tiren al terra per no veure'ns i per no adonar-se'n de la nostra mirada. Si ens veuen o es senten mirats poden anar prenent consciència que no som iguals, que som dos i que funcionem separats, la qual cosa els fa pànic, i potser es troben en un moment en el qual encara no poden suportar aquesta diferenciació i en el que hem de "funcionar" per ells.

Alguna cosa semblant succeeix amb el ser escoltat. Molts d'ells no parlen o bé verbalitzen molt poc. Però... hi ha un altre llenguatge que també comunica, igual que el nadó que encara no en sap de parlar i també ens va dient alguna cosa.

El seu llenguatge està de vegades en el seu silenci, en la postura del seu cos, de les seves mans, amb l'expressió de la seva cara, amb la seva boca i el que deixa sortir per ella, en els seus crits o sospirs, en les seves rialles, el moviment dels braços o les mans...

Tot això és el que hem d'aprendre a escoltar de l'infant autista.

Recollir els seus gestos i donar-li un significat. Observar-lo i anar aprenent què ens voldria dir: "...estàs tranquil", "...estàs enfadat o... cansat", "...estàs enrabiad o ...espantat", "...content i il·lusionat"...

Quan ell no pot, és a nosaltres als qui ens toca posar les paraules i clarificar-li què és el que pot estar sentint o s'està trobant, però a l'igual que amb "el mirar", *anirem aprenent fins a on pot tolerar les nostres intervencions, què és convenient dir-li i que no segons el moment en el que es troba. No sempre podem dir tot el que veiem o sabem perquè ho podrien viure de forma dolorosa.*

De vegades ser mirat i ser tocat ho poden viure de la mateixa forma. Quan els toquem, de nou els hi ensenyem els seus límits, la seva forma; els fem assabentar que estan "aquí" i "ara"; els hi ensenyem els seus espais corporals que poden contenir coses a dins, des de "records dins del cap", a "menjar dins la panxa".

Alhora es van trobant sostinguts físicament, recollits en un altre cos en el qual inicialment es poden confondre, per anar-se separant d'ell a mesura que van creixent.

Aquest altre cos que els pot contenir entre les seves mans o els seus braços, els va fent sentir la seva energia i la minsa fortalesa interna de que disposen i que mica a mica anirà creixent.

La nostra veu pot tranquil·litzar, donar vitalitat, força, consol, o enrabiad i adolorir.

Amb la nostra veu podem anar creant una "atmosfera de la comunicació" (Meltzer, 1994), en la que cal tenir present la seva textura i temperatura: si és forta o suau, càlida o freda; la distància de la comunicació: si és directa o indirecta, o bé dirigida a una o altre part de l'infant.

Escoltar l'altre li ofereix una companyia i un acolliment. Sentir la veu del seu tutor que els acompanya, els proporciona una sensació de tranquil·litat, confiança i seguretat.

A través de totes aquestes actituds: el mirar, el tocar, l'escoltar i el parlar, el tutor i els seus alumnes van creant una interacció única i especial que serà la que permetrà que l'alumne autista vagi obrint-se.

Haurem d'anar trobant el punt mig i anar coneixent, a poc a poc, la mesura de la nostra intervenció, de manera que pugui ser-li útil i ajudar-lo a créixer. En la mesura que les pugui anar acceptant, *desitjarà* relacionar-se amb el món de fora.

Nosaltres som el pont entre el seu món interior caòtic i la realitat exterior.

A l'inici l'alumne no se'n adona que rep el missatge, té dificultats per comprendre les paraules, sobretot si està molt afectat; el nostre vocabulari no té gaire significat, però sí el té la nostra actitud, que afavoreix un clima del qual se'n treu profit després de moltes jornades de treball.

Això, ens ho demostra després d'un temps; ens permet veure que tot el que s'ha treballat ha fet el seu sediment i va cobrant forma dins d'ell i en la relació amb els altres; llavors el llenguatge

comença a tenir sentit tant pel que fa al seu significat com significat.

UN ENTORN SEGUR I AMB LÍMITS CLARS. UN ESPAI DE CONVIVÈNCIA

Fa referència a un espai clar i acollidor; ni massa gran, ni massa petit. Si és massa gran pot fer sentir als nostres alumnes perduts i poc acollits; si massa petit els pot fer sentir envaïts i atacats... Un espai ideal?... No existeix. *El que és important és que el docent sigui conscient d'aquests possibles sentiments o sensacions del seu alumne i se'n faci càrrec, fent de pont, una vegada més, entre ell, l'espai i el que hi hagi a dins.*

Què vol dir fer-se'n càrrec?

J. Coromines[1] ens explica, com en la relació entre la mare (o qui fa la funció) i el nadó, el que importa és "...que visqui per al nen ansietats o il·lusions que el bebè no pot contenir, i que s'anticipi amb la seva comprensió als progressos del nen. El que primer té significat per a la mare després en tindrà per a l'infant..."

Poder verbalitzar aquests sentiments, aguantar física i emocionalment les manifestacions que provoquen recordar-li que "...no estàs sol...", que "...t'estic acompanyant...", que "...no et passarà res dolent..."... es fer-se'n càrrec d'ells.

No existeix l'espai ideal; i a més, l'escola, està plena d'espais que l'alumne ha d'utilitzar: la classe, el principal i el punt de partida; els passadissos, els lavabos, el menjador, altres classes, el gimnàs, el pati, els tallers, la piscina, el rebedor, les escales, les rampes... Tots ells provoquen reaccions diverses en els alumnes i nosaltres els hi hem d'anar aclarint.

Uns espais poden afavorir la tranquil·litat i seguretat, mentre d'altres poden afavorir la por, la tensió i el descontrol. De vegades tampoc es tracta d'un espai solament sinó del què i qui hi ha a dins d'aquest: si hi ha massa gent, si hi ha soroll, si hi ha objectes llunyans a l'alumne, si queda interrompuda una sessió de treball, si està buit.....

Dins del seu "espai - aula" hem de tenir present l'estètica; és important tenir claredat i ordre; ha de ser desembarassada i lleugera, on els alumnes puguin bellugar-se còmodament; que no hi hagin més coses que les necessàries, amb el material suficient i col·locat de manera clara, que permeti la seva identificació quan fem una demanda a l'alumne.

La classe ha d'ésser un espai de convivència i d'experiència; de relació amb el seu tutor i mica a mica amb el grup, a més d'un "estar" segur. És important que els alumnes puguin "fer seu" aquell espai; l'investeixin dia a dia dels seus afectes i emocions (J.M. Brun, 2001); que hi col·loquin les seves "coses". En la mesura que "l'impregnen" d'ells, va prenent significat i en conseqüència els hi aporta tot un seguit de sentiments i sensacions agradables; un conjunt de bones experiències que els permetrà més tard obrir-se cap a d'altres amb més tranquil·litat.

Sabem que als alumnes autistes no els hi agrada canviar; cada vegada que han de fer un canvi el viuen com una cosa important que es trenca i desapareix. *El "seu" espai es converteix en un*

espai vital "que els dona sensacions que els proporcionen seguretat o tranquil·litat" a l'igual que succeeix amb els objectes autistes (Tustin 1985); si perden aquest espai, és com perdre una part d'ells.

És per això important, que se'n adonin, a través de la verbalització del seu tutor que quan "el deixen", no el perden, sinó que més tard el recuperaran.

El mestre, poc a poc, segons vagi veient l'evolució que fan els seus alumnes els hi anirà oferint espais nous i diversos; assabentat dels sentiments que li poden provocar els hi anirà expressant perquè poc o molt els puguin comprendre, i viure els canvis amb més tranquil·litat.

És després de molts mesos de sentir l'orientació, la contenció i l'acolliment que la seva aula els ofereix, quan podran accedir a fer treballs en altres espais i persones.

Cada vegada que els alumnes hagin de canviar d'espai, convé que els hi anticipem i els hi expliquem com serà el lloc on aniran, amb qui es trobaran i què faran. Si ja ho coneixen, recordar que no és la primera vegada que hi van.

També és important *avisar del final de l'activitat i del nou canvi d'espai.*

Potser no li agradi i necessiti que se li aganti el cos una estona, que se li agafin les mans i se li parli amb calma i tendresa; segurament després d'una estona se li passi.

Cal deixar "espai" a totes aquestes manifestacions i imprevistos alhora de programar les activitats i contar amb el temps que es disposa. Deixar un "espai" mental i físic que a més d'afavorir el seu creixement, és un senyal de respecte a la seva sensibilitat i necessitat.

Més tard podem parlar sobre el que han fet, com s'ha trobat, i com ha anat...

UN REFERENT PERSONAL CONSTANT I SÒLID

De vegades a les escoles escoltem les següents frases "...és important que estigui amb persones diferents...s'ha d'anar acostumant a estar amb els altres...", o "...si està sempre amb el mateix mestre...no podrà separar-se ...no podrà fer altres coses...". L'experiència m'ha ensenyat que això no és cert.

Com venim dient, perquè un infant pugui arribar a tolerar els canvis que la vida li presenta necessita tenir una organització mental i cert sentiment de confiança i seguretat entre d'altres, força integrats en ell.

També hem parlat de les dificultats que té per establir un contacte amb la realitat, persones, espais, activitats...

Com podrà assolir sentiments de confiança si va variant de persones assíduament? Com podrà sentir-se segur i tranquil si li oferim diverses activitats amb diverses persones, cada una amb les seves peculiaritats i les seves maneres de fer?

És un error demanar-li allò per el que no està preparat. L'infant autista "és com un nadó que necessita créixer" (J.M. Brun, 2001).

El nen i la nena autista no "s'acostuma"; precisament a ells no els podem acostumar, ells s'aïllen, "desconnecten" i "passen" de nosaltres. Es fiquen dins la seva "closca", i allà pot estar amb les seves estereotípies, impertèrrit davant d'aquests canvis que nosaltres li oferim perquè "s'acostumi a estar amb els altres", sense treure'n cap profit; també el podem veure actuar com una mena de robot, sense comprendre què fa o què passa.

Si li demanem una exigència per la que no està preparat i no la pot suportar anem cultivant en ell les *ansietats catastròfiques* (Bion 1962). Aquestes són com una amenaça constant en tots els canvis; canvis que alhora són indispensables al llarg de la vida i en el pensament[2].

Els infants autistes podran arribar a tolerar i viure més o menys amb pau el contacte amb altres persones, espais i activitats, després d':

1. establir un llaç emocional amb el seu mestre, que els aportarà una mica de seguretat i confiança personal;
2. d'haver viscut intenses jornades de treball a la seva classe, i gaudit d'activitats rutinàries, repetides vegades;
3. alhora que la seva orientació en l'espai classe i després a l'escola és més gran;
4. quan podem percebre cert sentiment de curiositat en ells.

Quan podem saber quin és el millor moment per introduir canvis? A més de tenir present els aspectes que he anomenat, ells ens van donant la resposta. Escoltem-los! Observem-los! Aquests s'hauran d'anar fent de forma progressiva, a poc a poc i amb tranquil·litat.

"...un referent constant i sòlid"...

Què vol dir sòlid? *Vol dir que el mestre ha de tenir una actitud ferma i alhora acollidora. Ha de tenir clar que és el pont entre el món intern, caòtic del seu alumne i la realitat externa de la que no vol saber res o ben poc.* Ha d'estar al mig, oferint principalment seguretat i confiança, ajudant-lo a trobar-se amb el naixent sentiment de "ser-hi". (Tenir un cos i estar en un lloc).

Ha d'intentar que sentin, mica a mica, que la seva angoixa és "recollida", que es mantindrà al seu costat, contenint-los sempre que sigui necessari i en la mesura de les seves possibilitats.

No vol dir que hàgim de fer allò que els alumnes vulguin. Com ens diu F. Tustin "cal que fem complir de forma adequada les disposicions fetes per nosaltres sense que aquestes hagin d'ésser invalidades per ells".

Vol dir que sense espantar-nos de totes les seves conductes estranyes i incomprensibles i de vegades agressives, anirem posant ordre en el seu desordre, aportant una mica de sentit comú al seu pensament i comportament.

Però...hem de tenir present que davant de dificultats tant greus no ho podem fer tot sols sinó que *necessitarem d'un suport professional que ens vagi acompanyant durant el temps que romanguem amb ells i en alguns moments suport personal per tal de poder contenir totes les angoixes i sentiments que aquests alumnes amb les seves greus dificultats provoquen en les persones que estem al seu voltant.* També haurem de contar amb ***el suport d'un "educador" dins l'aula*** en diversos moments del dia o permanentment.

De vegades "els canvis" de personal són inevitables, poden venir de forma inesperada. Llavors cal comprendre el sentiment que pot provocar en el nen o la nena aquesta separació i recollir-li el seu dolor per la pèrdua i la seva por per allò desconegut que té que arribar que no sabem com serà, i la confusió que genera; ajudar-lo a recordar aquell referent, recollint la seva història, allò que ha viscut i ha après amb la persona que ha marxat, però que es pot continuar amb la persona que ve.

S'ha *d'estimular el record* del que ja és dins la ment per petit que sigui, i que sembla esfumar-se quan desapareix de la vista, dels sentits, el record d'aquella persona amb la qui ha establert la seva relació principal, que li ha anat oferint uns continguts emocionals al llarg del temps.

Per l'infant autista és important la persona que veu cada dia, ja que s'organitza dins la ment com un referent visual quasi bé imprescindible, però ho és més el contingut emocional que li ofereix. Si l'infant es troba amb una altra persona que li pot oferir una continuïtat, una persona sòlida que pot atendre les seves necessitats, ell podrà acceptar-la, tolerar-la i continuar el seu procés de creixement. El nou docent té que donar-li el temps que necessiti per que pugui fer el seu dol, acompanyar-lo, i no pretendre que les coses vagin bé des del primer moment després de la separació, o fer com si no hagués passat res.

En cas que el canvi es pugui preveure no és convenient fer-ho de pressa i corrents, sense que el tutor que l'ha de rebre pugui continuar la tasca començada. S'ha de preparar el traspàs de professors: avisar-los dels canvis abans de l'acabament del curs; que es coneguin a través d'algunes trobades a classe o d'altres espais; que comparteixin alguna activitat; que coneguin el nou espai si també l'han de canviar; que tinguin una fotografia d'aquest dins l'aula...

UNA CONTENCIÓ EMOCIONAL I FÍSICA QUE ELS EXPLIQUI I PERMETI ENTENDRE QUÈ ELS PASSA (i que els ajudi a aguantar el en el cas de que es donin lesions)
Llúcia Viloca opina "que la necessitat més primitiva de tot ser és la de tenir l'experiència que ell és el contingut d'un continent"[3]. És a dir "sentir-se pensat".

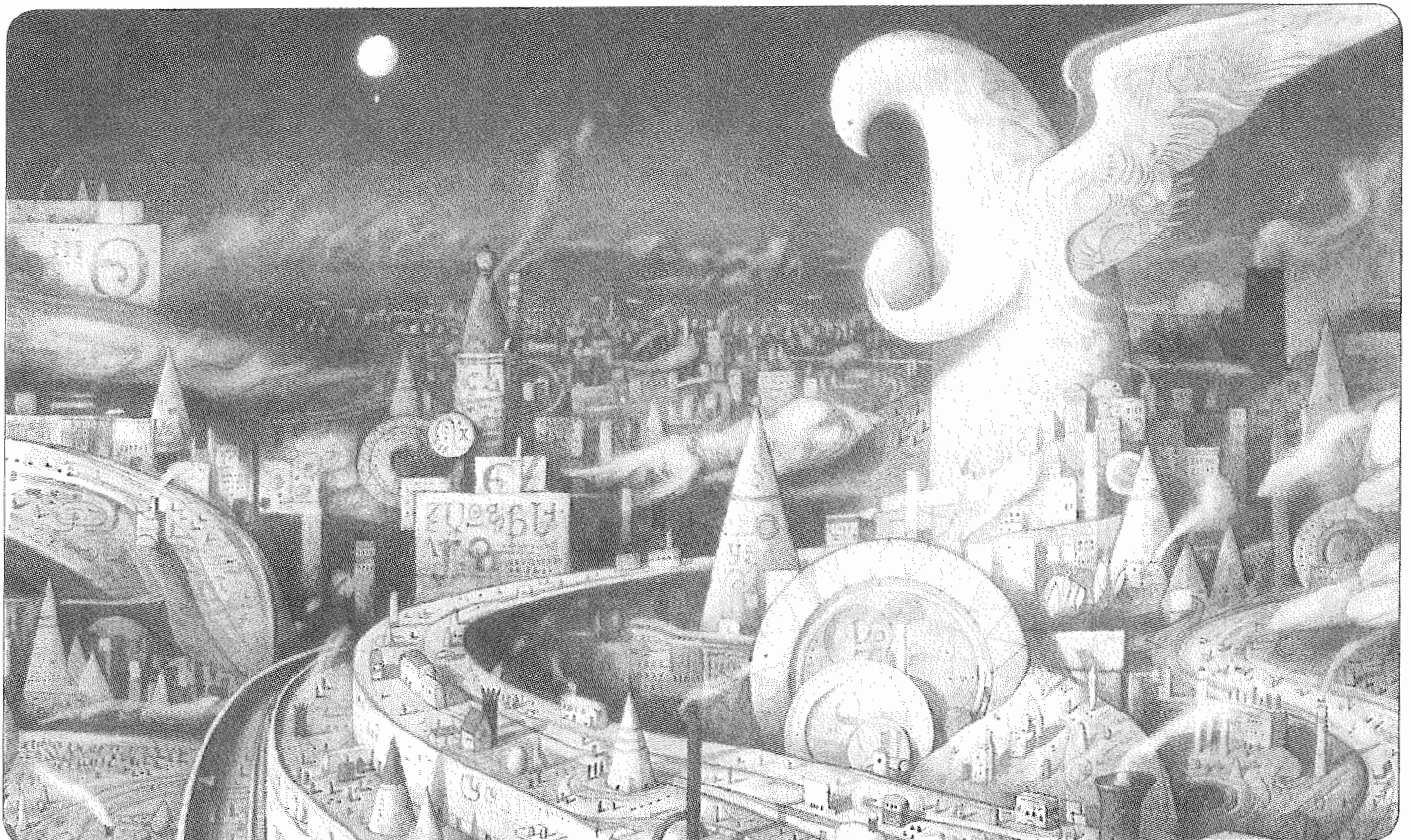
En l'àmbit escolar, el docent és el continent i l'infant el contingut.

Defineixo *la contenció* com aquella capacitat que té (o no) el docent, que li permet:

- disposar-se a escoltar i intentar entendre als seus alumnes;
- percebre el seu sofriment i la seva angoixa en un moment concret o en un període llarg de temps, i /o l'excitació en la que es troben, en moments de molt plaer, i que no poden controlar, fent-los entrar en situacions de caos i desequilibri amb comportaments estranys i de vegades agressius;
- poder verbalitzar les seves vivències de manera que puguin ser aclaridores, els faciliti la seva comprensió i els aporti tranquil·litat, confiança i seguretat.

Té dues finalitats: per un costat facilitar la comprensió dels seus sentiments, ampliar la seva capacitat de tolerar la frustració, i per un altre que sigui assolida progressivament per tal que pugin utilitzar-la en un futur, i establir-se com un recurs més que els haurà d'ajudar a viure una mica millor.

Sovint veiem que els nostres alumnes tenen descàrregues emocionals importants, que no saben com els hi arriba i no tenen força per aturar-les. Amb la nostra contenció evitem la sensació de caiguda o trencament, que els ocasiona la desesperació, la incomprensió d'alguna cosa, la frustració d'un desig important o una gran excitació. Li oferim un espai físic i un espai mental de seguretat i confiança on hi pot cabre una petita reflexió.

Al parlar de contenció física em refereixo a aguantar físicament tot el seu cos o parts d'ell per tal que no es faci mal o lesioni a altres persones, o bé per que pugui utilitzar-lo d'una forma adequada i amb tranquil·litat.

L'objecte amb el qual el "contindrem" físicament sempre serà una part del nostre cos, no pas un objecte inanimat com pot ser una corda per lligar-lo a la cadira i que deixi de bellugar-se, o per lligar-li les mans i que no se les mossegui...

Quan li oferim el nostre cos no li arriba solament això, un cos-objecte que l'aguanta i el priva de fer-se mal, o l'ajuda a fer millor una tasca, sinó que li arriba una actitud ferma d'una altre persona; algú que s'està preocupant d'ell i li ensenya què podria fer, com hauria de ser; que el protegeix, que es comunica amb ell. La diferència amb un objecte inanimat és que no comunica, no acompanya, no ensenya, no pot mai transmetre cap emoció.

De vegades n'hi ha prou utilitzant la nostra mà, d'altres hem d'utilitzar quasi bé tot el cos, braços, cames, i un suport com una cadira, o una paret on poder-lo repenjar i així oferir-li un límit clar i tangible que l'ajudi a disminuir el seu sentiment de caiguda al buit.

Potser a través d'un objecte inanimat també arribi a contenir-se ell sol algun dia i "aprehengui" certs comportaments, però hi haurà tot un component personal i humà que mai experimentarà i que és fonamental pel desenvolupament psicològic dels infants.

Així doncs, cal entendre la contenció com a metodologia de treball i com a contingut a treballar. Al temps que la utilitzem nosaltres com a tècnica, és, com ja he dit abans, un objectiu de treball a aconseguir per els nostres alumnes i per tant un contingut, ja que és una de les capacitats de les que més manquen i que alhora més necessiten per poder viure en un mitjà social: "poder tolerar", "poder aguantar", "poder esperar"... Això també és contenir. Sempre que parlem de "tolerar", "aguantar", "esperar", parlem de contenció, i treballem aquest contingut sempre que el posem en pràctica tant física com verbalment.

Després de moltes jornades de treball els hi podem començar a demanar als nostres alumnes que "aguantin" dintre seu la ràbia, la por, l'alegria, la il·lusió... que pot proporcionar-li un fet o una cosa, esperar...; per exemple si està enfadat li diem que ho digui parlant o cridant però no mossegant-se o tirant-se pel terra..., en alguns casos; en altres li demanarem més, i li direm que ens expliqui les coses a poc a poc o sense cridar...; que "contingui" la seva emoció i intenti expressar-la d'una forma socialment més acceptable del que normalment ho pot fer.

En la mesura que nosaltres l'oferim, ells podran aprendre-ho.

UNA CREDIBILITAT I CONFIANÇA EN LA SEVA PERSONA, DESENVOLUPAMENT I CAPACITAT

Sentir-se recordats i acceptats en les seves possibilitats i dificultats.

Els hem de presentar aquelles parts que tenen més sanes i positives així com les seves limitacions i dificultats, explicant-los hi en el moment oportú el perquè d'elles.

Cal ser perseverant amb la demanda que els fem o amb allò que

esperem d'ells sempre i quan ens ajustem a les seves possibilitats. De vegades és difícil saber quines són, però d'entrada hem de tenir una actitud pacient a l'hora d'esperar una resposta; cal donar-los-hi temps; també repetir les preguntes varies vegades perquè segurament, en un principi, manifestin no entendre-les. No rendir-se fàcilment davant del seu silenci o paràlisi. Ensenyar-los-hi que esperem alguna cosa d'ells; que entenen més coses de les que els/ens sembla. Si després d'un temps suficient no arriba la resposta podem convidar-los a fer-ho més tard, però no humiliar-los o fer un xantatge. De vegades el "voler" i el "poder" fer una cosa o donar una resposta es confon.

Un cop sabem que hi ha alguna cosa que són capaços de fer perquè ens ho han ensenyat, és a dir, l'han fet al menys una vegada, cal anar recordant-los-hi que ha estat així.

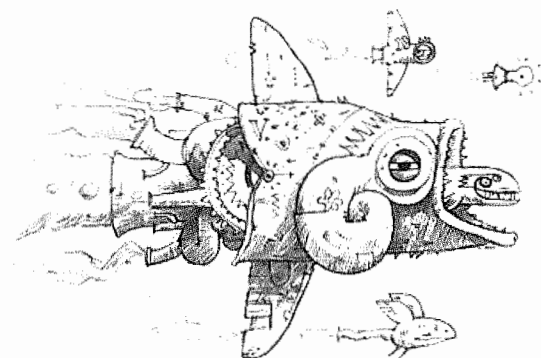
Per ells cada moment el poden viure com el primer. La seva noció espai-temporal "és circular" (Resnik, 1992). Per això cal *estimular amb la nostra parla el que ha viscut anteriorment i hem vist i compartit amb ell; convertir allò que sembla desconegut i que fa por; amb alguna cosa més familiar i coneguda, al temps que li ensenyem que pot confiar en la seva capacitat de fer-ho.*

De vegades tindrem èxit i nosaltres ens sentirem contents i satisfets pel seu guany, que també és el nostre, però d'altres es tancaran en banda i no hi haurà forma que accedeixin a la nostra demanda.

Quan alguna cosa surt malament, no es pot dur a terme, o es trenca, cal donar-li la oportunitat de reparar-ho; no deixar-lo amb el fracàs. Si en el moment donat no es pot, cal explicar que es farà més tard. És important poder disminuir al màxim el sentiment de destrucció, violència, indiferència o frustració, per tirar endavant.

Hem d'estar al seu costat quan li demanem alguna cosa nova; ensenyar-los-hi la nostra confiança en ells perquè així ells també podrà sentir-la en si mateixos. Podrem tenir la nostra por al seu fracàs, (que també seria el nostre), però no cal "ensenyar-la", sinó al contrari, hem de córrer el risc que alguna cosa no surti bé.

En la mesura que vagin creixent veurem com anem ampliant les seves dificultats perquè alhora puguin anar desenvolupant els naixents recursos i apropar-se a d'altres de nous.

PROPOSTES DE TREBALL I ACTIVITATS AJUSTADES A LES SEVES NECESSITATS I POSSIBILITATS ENCAMINADES AL CONEIXEMENT, COMPRENSIÓ I UTILITZACIÓ DEL SEU COS I PENSAMENT,

amb les que s'estimuli la percepció de si mateix i l'exterior, l'orientació en l'espai i el temps, el record i la imaginació; amb les que pugui posar ordre i donar sentit a les seves sensacions inconnexes; que li ofereixin aprenentatges significatius i la possibilitat d'interaccionar amb el docent i el seu entorn (ZDP). En la mesura que vagi avançant, o no, anirem deixant unes i afegint d'altres amb més o menys dificultat.

Quantes vegades no ens hem preguntat i "que faig jo ara durant sis hores? Per on començo?". Primer de tot hem de construir un espai mental per posteriorment poder-lo omplir. Simultàniament, posar als nens i nenes en "posició" d'aprendre. És a dir, haurem de treballar unes actituds, unes emocions, uns hàbits que sovint no trobem en els alumnes que hem d'acollir a les nostres aules. "(...)El concepte d'un espai en l'interior del self (un mateix) no pot sorgir fins que les funcions de contenció no hagin estat introjectades" (E. Bick, 1968). A aquest hi arriben en la mesura que poden sentir-se pensats i continguts d'un continent. (Viloca 1987).

Sense aquests fonaments difícilment podran aprendre algun coneixement. Hem de fer tot un treball d'arquitectura!.

El treball sensorial es converteix en una de les activitats més importants en la nostra tasca. És a partir dels sentits que els nens reben informació de l'exterior; ells no poden "ordenar-la", per tan som nosaltres, que des de fora l'anirem organitzant i l'anirem connectant amb les emocions que li provoca per tal que no es quedi sols amb una sensació sense sentit sinó que li pugui oferir un contingut emocional i un coneixement útil[4].

El joc és una altre activitat important a realitzar perquè precisament els nens amb aquestes dificultats no en saben, no poden o tenen molta dificultat per imaginar i representar, per tolerar normes i altres companys. Cal dedicar-li molt de temps a aquesta activitat i anar introduint variacions i elements nous al mateix temps que l'alumne va evolucionant. Poder començar per un joc molt senzill com pot ser manipular l'aigua, la sorra, la pilota...continuant per d'altres més elaborats com poden ser tenir cura d'una nina o anar al metge o a comprar, jocs de grup dirigits o lliures que introdueixin normes. Hem d'introduir elements que l'ajudin a simbolitzar, a imaginar, a preveure, a esperar, a tolerar la frustració...

Crear altres **activitats sistemàtiques** o rutinaries per exemple: *Qui ha vingut a l'escola? Quants som a classe? Com em trobo? Què farem avui?... Fem massatges al cos. Anem al lavabo. Anem a dinar. Anem al pati. Descansem...* Són activitats amb les que podem iniciar la interacció amb els nostres alumnes i que al repetir-les durant períodes de temps llarg els fan sentir segurs i a gust ja que els hi són conegudes i cada cop més fàcils de dur endavant. Ells ens van dient quan cal canviar-les i introduir de noves. Més endavant podem pensar en activitats una mica més "complicades" com: *Ens inventem una història. Voldria saber coses sobre. Això és... i serveix per... Anem al taller de fusta. Anem a l'hort...*

Tot plegat ens permetrà fer un treball que ajudarà a l'infant a construir un món intern més adequat i a viure amb major qualitat.

Referències bibliogràfiques

- ANDERSON, R. (1994). *Conferencias clínicas sobre Klein y Bion*. Paidós.
- COROMINES, J. (1991) *Psicopatologia i desenvolupament arcaic.*; Ed. Espaxs.
- COROMINES, J. (1985) *Defenses Autístiques en nens psicòtics: Estudi Aplicacions en psicoteràpia i psicopedagogia*. Revista Catalana de Psicoanàlisi, vol. II, nº2
- D.E.E Nº12. *L'alumne amb greus trastorns de la personalitat a l'escola. Què són les psicosis?*
- FIESCHI, H. (1997) *El cos, la representació, el joc*. Revista Catalana de Psicoanàlisi Vol. XIV nº 2
- MELTZER, D. (1984) *Exploraciones del autismo*; Ed. Paidós.
- OLIVA, V. i VILOCA, LL (1992). *De l'autosensorialitat a la representació simbòlica en el tractament dels nens autistes*. Revista Catalana de Psicoanàlisi vol nº IX, nº 1-2 1992
- RIVIERE, A. *Desarrollo normal i autismo*. Universidad Autónoma de Madrid.
- SEGAL, A. (1989) *La obra de Anna Segal*. Ed. Paidós.
- SERVEIS DE SALUT MENTAL (1998) en els centres d'educació especial. *Necessitats i programes*
- TUSTIN, F. (1992) *El cascaron protector en niños y adultos*. Amorrortu ediciones.
- VILOCA, LL. (1999). *Anxietats Catastròfica: de la sensorialitat a la comunicació*. Revista Catalana de Psicoanàlisi. Vol XV/núm. 1
- WINICOTT, D (1991). *La por a l'ensorrament*. Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XV nº2, 199

Notes:

- [1] Júlia Coromines Vigneaux. *Psicopatologia i desenvolupament arcaics. Assaig psicoanalític*. Espax S.A., 1991.
- [2] Llúcia Viloca ens diu "...", l'ansietat catastròfica es pot considerar com l'ansietat de caure o "sobreviure" en la no existència o buit, en la qual la connexió amb l'objecte, i amb les seves qualitats, s'experimenta com inaccessible. Per tant el subjecte, quan està aclaparat per aquesta ansietat, se sent no res, veu a l'altre amb les qualitats que el fan existir i ell no hi té accés, i alhora sent que res no pot sorgir d'ell. El subjecte se sent no res, un forat, no té experiència de connexió amb l'objecte, sols sent l'existir o tenir les qualitats de l'altre per fusió o enganxament(...) *Anxietat catastròfica: de la sensorialitat a la comunicació* Revista Catalana de Psicoanàlisi. Vol XV/Nº. 1.
- [3] Ens explica "(...)Tal com diu Bion (1962, 1963, 1970), quan el bebè capta que la mare percep, pateix i recull les sensacions caòtiques, sense sentit, que ell experimenta i li aboca, quan la mare l'entén i li ho fa saber amb la seva atenció, les seves paraules, el seu contacte emocional i corporal, llavors es creen en la ment del bebè unes primitives connexions entre les seves sensacions, d'antuvi sense sentit i l'acollida que li brinda la mare, que formaran la xarxa d'elements significatius i susceptibles de ser representats mentalment. Amb la qual cosa el bebè pot introjectar un estil d'interacció amb la mare que li imprimeix, en el seu món intern, el senyal que ell és el contingut d'un continent i les seves expressions són recollides per aquest continent, no cauen en el buit, és a dir que s'experimenta vinculat a l'objecte". Llúcia Viloca. *Anxietat Catastròfica: de la sensorialitat a la comunicació*. Revista Catalana de Psicoanàlisi. Vol. XV/núm. 1
- [4] J. Coromines ens diu: "Tenint en compte el desordre sensorial que existeix en general en l'estat autista, s'aprofitaran totes les ocasions per verbalitzar i clarificar sensacions, verbalitzant sobretot les parelles d'oposats(...) Primerament es verbalitzen accions; després, o simultaniament, sensacions i sentiments que més tard es podran connectar amb la relació amb companys i educadors".